

ca d'article o possessiu amb *cor*, i potser té raó, si bé és veritat que potser no bastaria això per sospitar un text corromput.

El mal és que l'article del *TdF* està més o menys fundat en l'hapax desenterrat per Raynouard, car el cita; entrem, doncs, un poc en cercle viciós. Defineix «tiraiiller, houspiller, chiffonner, en Languedoc; secouer, cahoter, ébranler». Però en realitat Mistral sintetitza aquí dos mots més o menys diferents, l'hapax del trobador italià i un llgd. *sargouti*, *salgouti*, variant del ben conegut *segouti/secoudi*, oc. ant. *socodre sūccūtere*. En efecte, l'article del *TdF* té un encapçalament bastant vague: «*sargoutà, salgoutà, sargouti, salgouti*»; de la primera acc. no en dóna testimoni, i sembla que és la que ell dedueix de la cita de Rayn.; de la segona, que és la del mot ben conegut, sí que en dóna un testimoni, i per tant només això és de fiar, i la resta deuen ser suposicions de Mistral a base del que veu en l'hapax antic. Perquè si no dóna testimonis d'aquella acc., tampoc dóna garantia geogràfica de la forma en *-tà*: ell mateix, per dir-ho així, se'n renta les mans, en atribuir-la al «Languedoc» i no al seu Roine ni a la seva Provença; i en efecte, el felibre que cita, usa *sargouti* (no pas *sargoutà*): «*sargouti coume un pruniés*» (Achille Mir, nascut a Escales, uns 30 km. al NO. de Narbona). Mala cosa, un mot tan problemàtic, com a punt de partida d'una pista.

Això comprovat ens desenganya molt d'aquesta connexió etimològica. I ni *xarbotar* és 'sacsejar' ni s'assembla amb *sargouti* sinó ben vagament. ¿I la forma *sargotar* té almenys ferma i antiga realitat lingüística?, car per més que la terminació en *-ar* estigui assegurada per la rima en el sirventès, sempre resta només un hapax: un hapax usat només per un poeta estranger, ¿no podria ser un mer solecisme, tolerat per amor d'una rima? I admetem que *sargouti/-outà* provinguí de *succūtere*, d'on surt aquesta *r*? ¿Hi hauria potser mera coincidència casual (i aproximada, però molt incompleta) entre un solecisme i una variant local moderna? Ben mirat crec que no és tant, i admeto que deu haver-hi algun nexa.

La forma *sargoutà* potser haurà estat en ús veritable. Pel fet de ser usada per un italià, es pot sospitar que tingui alguna arrel en domini italià. En particular contaminació de l'it. ant. *sorgozzone* (Luigi Pulci, any 1480), que és també mot de Boccaccio, si bé aquest l'usava en una variant *sergozzone*: «mi vien voglia di darti un gran *sergozzone*»³ (*Decam.* VIII, § 2, 476.28, ed. 1961). La formació del mot boccaccesc és merament italiana. Prati el tradueix «colpo nella gola», els comentaristes de Boccaccio el glossen «colpo forte sotto il mento»: és òbviament un compost de *sor-super* + *gozzo* 'gola', mot exclusivament italià dins el romànic (metaplasme de *GURGITEM*). No té, doncs, res a veure amb *succūtere* però és possible que el *sargotar* del lombard Caravana fos una forma italianitzant, de l'oc. *secodar*⁴/*socodre* contaminat per *sorg-/sergozzone*.

¿La *-r-* nasqué a Itàlia i des d'allà va propagar-se a parlars occitans? Potser no tant, o potser no sols això:

és possible que hi col·laborés una gènesi purament occitana. Car junt amb *segouti* (*sarg-*) hi ha un ocasionònim *sargoulhà* «agiter violemment», que el *TdF* documenta en l'agenès Jasmin i en el carcinol J. Castèla: probablement variant del nostre *SOROLLAR*. Però així i tot estaríem, com a molt, en presència d'un mot de frèvola realitat, i de fet a penes existent.

En definitiva l'interès de tot això per a l'etimologia del cat. *xarbotar* és mediocre, o nul. Un mot rar, a penes existent, potser més italianitzant que oc., no és més que un tèrbol raig de lluna-en-un-cove. Si me n'he ocupat tant, ha estat per esboirar el panorama, fent honestos esforços per trobar indicis encoratjadors a favor d'un atansament etimològic en què Spitzer i jo mateix havíem pensat. En lloc d'això els resultats han estat ben desanimadors: mot suspecte, miratge versemblant. Altrament el significat d'un *sargoutà* 'sacsejar' (o ni que sigui 'escatamussar') té ben poc en comú amb el nostre. Deixem-ho córrer.

Més que més tenint a la vista una etimologia raonable. El llatí *EXORBITARE* és un mot ben conegut, ja usual en l'Antiguitat; més aviat post-clàssic però usat bastantes vegades pels grans escriptors de l'època cristiana, encara imperial; «*dévier, s'écarter, s'éloigner*» intr. en Lactanci i en Tertullia, el qual també se serveix del seus derivats *exorbitatio* i *exorbitator*; Sidoni Apollinar, de més a més, l'usa com a transitiu, causativament, 'fer desviar, fer apartar', a penes cal dir que va seguir usant-se molt en el llatí medieval, i el fet de ser típic dels tres grans clàssics cristians no fa més que tranquil·litzar-nos sobre la seva possibilitat de supervivència.

Pensem que Catalunya ha estat sempre un país profundament amarat d'essències cristianes. Potser més inspirat que cap en aquelles ensenyances, des de Gerbert, i Ursèl, fins a St. Ramon de Penyafort, i fins a Ramon Llull i Cerverí de Girona. I que aixeixos dos mots seguïren interessant els medievals ho veiem per les glosses: «*exorbitare: errare, declinare*», *CGL* v, 99.49; «*alienare vel extra orb<it>em fieri*, v, 547.41; *exorbitaverint: declinaverint, erraverint*, v, 568.40»; i d'altra banda: «*exsorbebo, exsorbeam: exhauriam*», Nonius 102.31; *CGL* v, 640.66.

És evident que des de 'desviar i allunyar' es podia passar a 'fer desbordar' o 'desbordar-se', 'eixir de mar'. Com hem anat veient, pertot el xarbot és un sortir de les gotes fora del seu continent, sigui atuell o no. El mot era derivat de *ORBITA* 'rodera': *EXORBITARE* era, doncs, primigèniament 'sortir-se de les roderes', i per a un líquid les roderes són el rec, la correntia, el vas sanguini que el condueix.

No ho asseguraria, ni cal, però també és possible que el poble senzill sentís alhora en *EXORBITARE* un derivat, un freqüentatiu, de *SORBĒRE* 'sorbir, xarrupar': alhora *EXORBITARE* i **EXSORBITARE* 'xarrupar enfora' (cf. Nonius) com un que empassant-se afanyosament les sopes (d'aquell tupí que Ag. ens posà en escena a Camprodon) li xarboten les gotes pels bigotis. Si fou així, això encara reforçava la vitalitat d'*EXORBITARE*.